

Dato:
07.02.2017

Til: Stortingets finanskomite
Fra: Finans Norge

Dok 8:121 S (2015-2016) om å lukke gjeldsfeller

Tilgang på kreditt er et gode for forbruker. Kredittkort og forbrukslån kan være hensiktsmessige produkter for mange forbrukere. Slike produkter gir tilgang på kortsiktig kreditt ved behov. Kredittkort er et trygt betalingsinstrument ved netthandel og det gir flere fordeler ved betaling av reiser. For forbrukere med betalingsevne og -vilje er regulert usikret kreditt et naturlig finansieringsvalg, og det er produkter som etterspørres. Usikret kreditt gir dessuten regulert tilgang til kredittprodukter for personer som ikke besitter objekter egnet for pantesikkerhet. Kredittkort og forbrukslån inngår derfor som en naturlig del av det samlede produkttilbudet fra finansforetakene.

Produktene kan samtidig, som alle andre kredittprodukter, representere store utfordringer dersom enkeltpersoner pådrar seg høyere gjeld enn de har økonomi til å håndtere.

Finans Norge er derfor av den mening at det er viktig å se på tiltak som begrenser mulighetene for privatpersoner til å pådra seg uhåndterlig usikret kreditt. Tiltakene må imidlertid avveies slik at fordelene, som nevnt ovenfor, med usikret kreditt beholdes.

Finans Norge mener at følgende tiltak vil være de viktigste for å unngå at enkeltpersoner pådrar seg uhåndterlig stor usikret kreditt:

- Gjeldsregister
- Strengere regler for markedsføring av kreditt
- Strengere krav til kredittvurdering
- Systematisk undervisning av personlig økonomi i skolen

Nedenfor vil vi kommentere noen av forslagene i Dokument 8, samt kommentere andre tiltak vi mener er aktuelle.

Innføring av rentetak:

Innføring av rentetak er innføring av prisregulering - et virkemiddel vi sjeldent benytter i Norge. Det er gode grunner til å være varsomme med å anvende et slikt virkemiddel. Vi vil peke på noen konsekvenser av rentetak.

For tilbyder vil et rentetak kunne innebære at det blir mer uinteressant å låne ut penger til de mest usikre betalerne/utsatte forbrukerne fordi rentemarginen reduseres og dermed reduseres også både långivers evne til å dekke tap og ønske om å påta seg risiko. Dette kan bidra til redusert tilbud av usikret kreditt til kunder uten reell betjeningsevne. Samtidig kan det også skape vanskeligheter for de som da eventuelt ikke får tilgang på usikret kreditt. Og dersom rentetaket settes så lav at det blir ulønnsomt å tilby usikret kreditt i seg selv, betyr det også at de positive sidene ved slik kreditt, som beskrevet ovenfor, forsvinner.

«Rasjonering» av forbrukslån som følge av et rentetak, kan også føre til at det utvikler seg et grå- eller svartmarked. Det er ikke ønskelig.

På etterspørselssiden vil et rentetak paradoksalt nok kunne føre til at etterspørselen etter usikret kreditt stiger. Dersom de som har stor gjeldsbelastning fra før dermed tar opp ytterligere kredit fordi det blir billigere, blir ikke situasjonen deres nødvendigvis lettere. Det kan også føre til at flere samlet sett tar opp forbrukslån, med de konsekvensene det kan ha. Isolert sett vil imidlertid de som er de mest risikoutsatte kundene sett med långivers øyne og som av ulike grunner tar opp større forbrukslån enn de kan betjene bli avhjulpet ved et rentetak. De faktiske effektene av et rentetak på kredittgivningen til slike kunder må imidlertid ikke overvurderes. Finansforetakenes eksisterende kredittvurderingssystemer og kravene til forsvarlig kredittgivning skal allerede i dag forhindre at kunder uten nødvendig gjeldsbetjeningsevne får innvilget kreditt eller at de får innvilget høyere kreditt enn de kan betjene. Enkelte svakheter i dag, særlig mangelen på et gjeldsregister, innebærer dog at bankene ikke alltid er i stand til å avdekke hvor stor samlet gjeld enkelte lånesøkere allerede har eller er i ferd med å opparbeide seg.

Finans Norge vil primært fraråde rentetak. Dersom man likevel vurderer det som aktuelt, er vi enige med forslagsstillerne om at det må utredes nøye, og ses hen til Verdensbankens anbefalinger. Det må under alle omstendigheter støttes opp av andre tiltak, se nedenfor.

Gjeldsregister:

Finans Norge ga et grundig hørings svar til forslaget til ny gjeldsregisterlov. Vi er enige i at det må opprettes et gjeldsregister eller tilsvarende, som kan hjelpe tilbyderne å foreta grundig kredittvurdering, og å utøve sin frarådningsplikt. Lave kostnader for brukerne av registeret, dvs finansforetakene, og til enhver tid oppdatert informasjon om den enkeltes gjeldssituasjon, er kritiske faktorer for å realisere formålet med etableringen av et

gjeldsregister. For å sikre at et slikt register kan drives på en kostnadseffektiv måte og samtidig sikre at informasjonen i registeret er ajour til enhver tid er det viktig med en teknologinøytral lovgivning, slik at konsesjonshaver til enhver tid kan benytte de beste og mest moderne løsningene.

Egeninkasso ved usikret gjeld:

Finans Norge vil ikke støtte forslaget om å begrense muligheten til å bruke profesjonelle inkassoselskaper til inkassovirksomhet ved misligholdt usikret kreditt. Som nevnt flere ganger er usikret kreditt ikke bare en lovlig, men også en naturlig og etterspurt tjeneste, og i de aller fleste tilfeller forløper tilbakebetalingen uten problemer. Å avskjære kredittyster fra å inndrive misligholdte krav ved bruk av aktører som er underlagt streng lovgivning, er ikke et proporsjonalt virkemiddel.

Salg av fordringer:

Begrensninger på salg av fordringer vil kunne fungere unødvendig begrensende på bankers muligheter for tilpasninger og endringer i sine forretningsmodeller. Finans Norge vil derfor advare mot å innføre slike restriksjoner da adgangen til overdragelse av fordringer neppe er avgjørende for tilbudet av usikret kreditt til markedet. Tiltaket fremstår derfor ikke som proporsjonalt.

Finans Norge har ingen kommentar til forslagene om redusert rettsgebyr, nye forkynningsregler, samt styrket kompetanse og kapasitet i kommunal gjeldsrådgivning, bortsett fra at det synes som om det kan være tiltak som er enkle å gjennomføre og som kan ha positiv virkning sammen med andre nødvendige tiltak.

Useriøse tilbud av kreditt:

Finans Norge er enige i at markedsføring av usikret kreditt er omfattende og til dels for aggressiv, og at det derfor er behov for en opprydding. Vi jobber med å utarbeide retningslinjer på bransjenivå, som skal danne et minimum for de enkelte medlemmenes egne etiske regler om markedsføring av kreditt. Den norske finansbransjen er opptatt av å bidra til en god balanse mellom å gi tilstrekkelig og god informasjon om muligheten for usikret kredit, og ikke bidra til for aggressiv reklame generelt, og spesielt utøve forsiktighet overfor unge voksne og andre i sårbare situasjoner.

Vi er kjent med at regjeringen har fått utredet muligheten for å lage en forskrift om markedsføring av usikret kreditt, og regner med at det kommer et eget høringsnotat fra Justisdepartementet om dette innen kort tid. Da vi ser en utfordring med utenlandske aktører som kommer inn i det norske markedet, og som ikke vil være tilsluttet

bransjereglene, anser vi at en eventuell forskrift på en god måte vil være med på å etablere samme spilleregler for alle i markedet.

I tillegg til de tiltakene som er omtalt i Dokument 8-forslaget, vil Finans Norge peke på andre tiltak som vi mener bør omtales i denne sammenheng:

Strengere kredittvurdering og fakturering av usikret kreditt:

Finansdepartementet har nylig hatt ute på høring forslag til forskrift om fakturering av kredittkortgjeld mv. Finans Norge har avgitt høringsuttalelse, og støtter i hovedsak forslaget om at hele det utestående beløpet som utgangspunkt skal gå fram av beløpsfeltet på faktura, at det som et utgangspunkt ikke skal foretas noen økning av kreditttrammen som ikke er avtalt med kunden, at søknad om kreditt med negativ kredittvurdering som hovedregel skal avslås.

Finans Norge foreslo også i sitt høringssvar at det bør stilles minst like strenge krav til kredittvurderingen ved usikret kreditt som ved utlån med pant i bolig, herunder krav til avdrag, grense for forholdet mellom samlet gjeld og inntekt, samt at låntager bør kunne tåle en ikke uvesentlig renteøkning. Finans Norge mener det er ulogisk å sette stramme grenser for kredittvurderingene for boliglån når det ikke foreligger tilsvarende regler for usikret kreditt. Slik regelverket er i dag så vil personer med stor usikret kreditt kunne få problemer med å oppta boliglån, mens kunder med store boliglån etter regelverket ikke er forhindret fra å oppta stor usikret forbruksgjeld. Bankenes kredittvurderingsrutiner vil normalt forhindre at samlet gjeldsoptak blir større enn forsvarlig, men regelverket fremstår likevel ikke samlet sett som hverken logisk eller proporsjonalt.

Personlig økonomi i skolen:

I tillegg til forslagene ovenfor, er det også veldig viktig at hver enkelt forbruker er i stand til å ta ansvar for sin egen økonomi, herunder sin bruk av usikret kreditt. Vi mener denne kunnskapen formidles best i skolen, slik at alle får samme mulighet til å lære det. Dessverre går dårlig økonomihåndtering i arv.

Finans Norge har brukt mye ressurser de siste årene på å bidra til at barn og ungdom får økt kunnskap om personlig økonomi. Svært mange av våre medlemmer har vært ute i skolene og bistått i opplæring av personlig økonomi de siste årene, og rundt 38.000 elever i ungdomsskolen har fått slik undervisning. Vi har utviklet Økonomilappen – et kunnskapsprogram om personlig økonomi for ungdom som nå også er en egen app som kan tas i bruk i undervisningen – sammen med Forbrukerombudet. Vi har utviklet

Skolemeny, et hjelpeverktøy for lærere til å orientere seg om hvilke læremidler som finnes dersom de vil undervise i personlig økonomi.

Likevel mener vi det må legges inn formelle krav til undervisning om personlig økonomi i skolen i langt større grad enn det gjøres i dag. Vi har gitt en omfattende høringsuttalelse til oppfølging av Ludvigsenutvalgets utredning. Vi må nok en gang – og spesielt nå i denne sammenhengen – understreke viktigheten av at det blir satt større krav til personlig økonomiopplæring i læreplanene.